

Νομική και Πολιτική αντίκρουση των ισχυρισμών της Τουρκίας για το καθεστώς των Ελληνικών νησιών του Αιγαίου

του Δρ. BENIAMIN ΚΑΡΑΚΩΣΤΑΝΟΓΛΟΥ(*)

Στο άρθρο αυτό θα παραθέσω με συνοπτικό και εύληπτο τρόπο, τα κατά τις γνωστές ελληνικές θέσεις, αλλά και κατά προσωπικές μου απόψεις, ισχυρότατα επιχειρήματα της χώρας μας για την κυριαρχία μας και τον εξοπλισμό των νησιών του Αιγαίου.

1. Ο αμυντικός αυτός εξοπλισμός έγινε κυρίως μετά το 1973-1974, οπότε εκδηλώθηκε η αμφισβήτηση των δικαιωμάτων μας επί της Υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου και έγινε η εισβολή στην Κύπρο, από την Τουρκία.
2. Για τα νησιά Λήμνο και Σαμοθράκη, η Σύμβαση του Μοντραί του 1936, κατήργησε και αντικατέστησε πλήρως το καθεστώς αποστρατιωτικοποίησης που είχε επιβάλει η Σύμβαση της Λωζάννης του 1923 για τα Στενά των Δαρδανελίων (άρθρο 4 §3), και ταυτόχρονα για την Λήμνο και την Σαμοθράκη. Πλήθος αποδεικτικών στοιχείων συνηγορούν σ' αυτό:

-Διπλωματική αλληλογραφία που προηγήθηκε της σύναψης της Σύμβασης του Μοντραί, και ιδίως επιστολή του Πρέσβη της Τουρκίας στην Ελλάδα Roussen Esref προς τον Έλληνα Υπουργό Εξωτερικών Ι. Μεταξά, με την οποία ρητά η Τουρκία συμφωνεί με τον εξοπλισμό των δύο νησιών.

-Ρητή κατάργηση, στο κείμενο της Σύμβασης του Μοντραί, της Σύμβασης της Λωζάννης και την αποστρατιωτικοποίηση της Λήμνου και Σαμοθράκης.

-Το ίδιο προκύπτει και από τις προπαρασκευαστικές εργασίες της Σύμβασης του Μοντραί.

-Δήλωση του Τούρκου Υπουργού Εξωτερικών Ρουστού Αρράς στη Μεγάλη Εθνοσυνέλευση της Τουρκίας, κατά την κύρωση της Σύμβασης του Μοντραί, ότι οι διατάξεις που αφορούν την αποστρατιωτικοποίηση των νήσων Λήμνου και Σαμοθράκη, καταργούνται επίσης.

-Η ίδια η πρακτική των δύο χωρών που ακολούθησε: Από το 1936 και 1937 αντίστοιχα χαρακτηρίσαν ως επιτηρούμενες ζώνες την Ίμβρο και Τένεδο και τη Λήμνο και Σαμοθράκη.

-Η Νομική Υπηρεσία του NATO, σε γνωμοδότησή της την δεκαετία του 1980, κατέληξε ότι η Συνθήκη της Λωζάννης αντικαταστάθηκε συνολικά από την Σύμβαση του Μοντραί.

3. Για μία ομάδα νησιών (Θάσο, Ψαρά, Άγιο Ευστράτιο και πολλές νησίδες) δεν υπήρξε ποτέ καθεστώς αποστρατιωτικοποίησης.
4. Για τέσσερα νησιά (Λέσβο, Χίο, Ικαρία, Σάμο), το άρθρο 13 της Συνθήκης της Λωζάννης επέβαλε μερική αποστρατιωτικοποίηση, απαγορεύοντας ναυτικές βάσεις (όχι όμως και αεροπορικές) και οχυρωματικά έργα.
5. Για τα νησιά της Δωδεκανήσου (συμπεριλαμβανομένου του συμπλέγματος του Καστελλορίζου), η Συνθήκη Ειρήνης των Παρισίων (1947) επέβαλε αποστρατιωτικοποίηση, όμως σ' αυτήν δεν υπήρξε ποτέ συμβαλλόμενο μέρος η Τουρκία, η οποία δεν αντλεί, συνεπώς, κανένα δικαίωμα από αυτήν. Η ίδια αυτή η Συνθήκη ορίζει στο άρθρο 89 ότι αποκλείεται γενικά η χορήγηση δικαιωμάτων σε τρίτα κράτη. Άλλωστε είναι γνωστό ότι την αποστρατιωτικοποίηση της Δωδεκανήσου την ζήτησε και την επέβαλε η τότε Σοβιετική Ένωση, ενόψει του Ψυχρού Πολέμου, για να διαπλέουν τα πολεμικά πλοία της στο Αιγαίο και προς τη Μαύρη Θάλασσα.
6. Δύο είναι οι νομικοί τίτλοι στους οποίους βασίζει η Ελλάδα την μετά το 1974 στρατιωτικοποίηση ορισμένων από τα αποστρατιωτικοποιημένα νησιά της, με αποκλειστικά αμυντική διάταξη:

α) Η θεμελιώδης αλλαγή των περιστάσεων (άρθρο 62 της Σύμβασης της Βιέννης 1969, για το Δίκαιο Διεθνών Συνθηκών). Έτσι, από το 1923 και το 1947 μέχρι σήμερα, αλλά ιδιαίτερα μετά την Κυπριακή εισβολή της Τουρκίας του 1974 και την διεκδίκηση της Υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου (και ήδη της «Γαλάζιας Πατρίδας»), έχουν αλλάξει ριζικά οι περιστάσεις στις οποίες είχε στηριχθεί η επιβολή αποστρατιωτικοποίησης (Ελληνοτουρκικός Πόλεμος 1919-1922 και Β' Παγκόσμιος Πόλεμος). Η Τουρκία είναι η επιτιθέμενη και κατοχική δύναμη στην Κύπρο, επί 48 χρόνια ήδη, ενώ απειλεί παντοιοτρόπως την Ελλάδα: Με το casus belli (απειλή πολέμου) αν γίνει επέκταση της Ελληνικής Αιγιαλίτιδας Ζώνης, με την άρνηση του Δικαίου της Θάλασσας (ή την πλήρη διαστροφή του),. Με την αβάσιμη και παράνομη «Γαλάζια Πατρίδα» και το ανυπόστατο Τουρκολιβικό μνημόνιο και πιο πρόσφατα με την απαίτηση για άρση της ελληνικής κυριαρχίας επί των νησιών

του Αιγαίου που έχουν στρατικοποιηθεί αμυντικά. Τέλος, με την απαίτηση για αναγνώριση των «τετελεσμένων» της κατοχής στη Βόρεια Κύπρο, μέσω της «λύσης» δύο ισότιμων και κυρίαρχων κρατών στο διχοτομημένο νησί!

Στο σημείο αυτό θα μνημονεύσω την τεκμηρίωση του αείμνηστου Καθηγητή του Παντείου Πανεπιστημίου, αλλά και επί χρόνια Προϊσταμένου της Ειδικής Νομικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Εξωτερικών, Κωνσταντίνου Οικονομίδη, για τα καθεστώτα αποστρατιωτικοποίησης. Τονίζει ότι: «Αυτά τα Καθεστώτα (όταν δεν συνοδεύονται από διεθνή εγγύηση), δεν μπορούν να λειτουργήσουν παρά μόνο μέσα σε ένα αυστηρά ειρηνικό περιβάλλον. Αυτό αναφέρεται ρητά στο άρθρο 13 της Συνθήκης Ειρήνης της Λωζάννης και η ίδια διαπίστωση συνάγεται σιωπηρά από τη Συνθήκη Ειρήνης των Παρισίων (1947). Αν, επομένως, το περιβάλλον παύσει να είναι ειρηνικό και υπάρξει απειλή επιθετικής ενέργειας κατά αποστρατιωτικοποιημένων εδαφών, τότε αναμφισβήτητα βρισκόμαστε μπροστά σε μία θεμελιώδη αλλαγή των περιστάσεων (άρθρο 62 Σύμβασης Βιέννης 1969). Πράγματι, όταν η Ελλάς αρχίζει το 1973-1974 να οχυρώνει τα πιο σημαντικά από τα αποστρατιωτικοποιημένα νησιά του Αιγαίου, η κατάσταση έχει πια ριζικά μεταβληθεί.». Η τουρκική εισβολή στην Κύπρο, που πλήττει βάνουσα όλον τον Ελληνισμό. Το βαρύτερο διεθνές αδίκημα, της ένοπλης επίθεσης και βίαιης κατοχής, επί 48 χρόνια, του 37% του εδάφους της Κύπρου. Ταυτόχρονα εκδηλώθηκε η τουρκική απειλή στο Αιγαίο, για το οποίο η γείτων απειλεί με κήρυξη πολέμου στην Ελλάδα αν επεκτείνει τα χωρικά της ύδατα πέραν των 6 ναυτικών μιλίων και σωρεία άλλων παρανομιών. Συγκροτεί απέναντι από τα ελληνικά νησιά την Στρατιά του Αιγαίου, εφοδιασμένη ειδικά για αποβατικές επιχειρήσεις. Οι συχνές δηλώσεις Τούρκων επισήμων αποκαλύπτουν τις σαφείς επεκτατικές βλέψεις κατά των ελληνικών νησιών, ενώ δηλώνεται ότι η κατάληψη νησιών θα είναι «περίπατος» για τον τουρκικό στρατό. Οι δύο ενέργειες στην Κύπρο και το Αιγαίο είναι συγχρονισμένες και συνδυασμένες.

Επομένως, εξέλιπε η κατάσταση ειρήνης που αποτέλεσε την ουσιώδη βάση για αποδοχή το 1923 και το 1947 των καθεστώτων αποστρατιωτικοποίησης, και έτσι δημιουργήθηκε ισχυρότατος λόγος για την λήξη ισχύος αυτών των διατάξεων. Άλλωστε πρόκειται για άμυνα των νησιών και όχι προετοιμασία επίθεσης, όπως από την απέναντι Τουρκική Στρατιά του Αιγαίου!

β) Η δεύτερη και κύρια νομική βάση της Ελλάδος είναι η νόμιμη άμυνα (άρθρο 51 του Χάρτη ΟΗΕ). Η νόμιμη άμυνα προϋποθέτει επίθεση. Στην περίπτωση του Αιγαίου έχουμε απειλή επίθεσης, που και αυτή είναι παράνομη πράξη (άρθρο 2 §4 Χάρτη ΟΗΕ). Η απειλή νομιμοποιεί την προετοιμασία άμυνας προληπτικά, ώστε, αν χρειαστεί να μπορέσει να ασκήσει το δικαίωμα της άμυνας. Η προληπτική αμυντική προπαρασκευή εντάσσεται μέσα στο πλαίσιο της νόμιμης άμυνας και κανένας κανόνας Διεθνούς Δικαίου δεν την απαγορεύει! Αλλιώς θα ήταν πολύ αργά για την άμυνα των νησιών. Επιπλέον, το ίδιο ισχύει (νόμιμη άμυνα) για να μπορεί να αποτραπεί αποτελεσματικά η παραβίαση της κυριαρχίας της Ελλάδος στην χωρική της θάλασσα και στον Εθνικό Εναέριο Χώρο, αλλά και στα κυριαρχικά δικαιώματά της στην Υφαλοκρηπίδα και την ΑΟΖ της.

Η νόμιμη άμυνα έχει αυξημένη νομική ισχύ (χαρακτήρα αναγκαστικού δικαίου, *jus cogens*) και υπερισχύει όλων των άλλων Διεθνών Κανόνων (άρθρα 53 και 64 της Σύμβασης της Βιέννης, 1969). Επίσης το άρθρο 103 του Χάρτη του ΟΗΕ ορίζει ότι το δικαίωμα νόμιμης άμυνας παραμερίζει κάθε αντίθετη συμβατική δέσμευση, όπως π.χ. το άρθρο 13 της Λωζάννης (1923) και το αντίστοιχο της Συνθήκης των Παρισίων (1947), που προέβλεπαν την αποστρατιωτικοποίηση.

γ) Η τρίτη ενδεχόμενη νομική βάση για την στρατικοποίηση των νησιών μπορεί να αναζητηθεί στη θεωρία των αντιποίνων (βλ. Κων/νος Οικονομίδης). Στην παράνομη προπαρασκευή επίθεσης (απειλή χρήσης βίας) κατά των ελληνικών νησιών, η Ελλάς αντιτάσσει προπαρασκευή άμυνας, νόμιμη! Ως αντίποινο παύει να είναι παράνομη η ελληνική προπαρασκευή άμυνας (στρατιωτικοποίηση).

δ) Οι Η.Π.Α. διαμόρφωσαν στο Αφγανιστάν (2001) και στο Ιράκ (2003) τη θεωρία της προληπτικής επίθεσης (πλήγματος) και την εφάρμοσαν, άσχετα με την νομιμότητά της. Κατά μείζονα λόγο η Ελλάδα δικαιούται να εφαρμόζει την απλή προπαρασκευή άμυνας απέναντι στην συνεχώς διευρυνόμενη τουρκική απειλή κατά της ελληνικής κυριαρχίας στα νησιά του Αιγαίου! Και βέβαια, αν κριθεί αναγκαίο, να προλάβει την εκδήλωση επικείμενης τουρκικής επιθετικής ενέργειας, με ελληνικό προληπτικό πλήγμα, για την αποτροπή ή εξουδετέρωσή της.

Τέλος, πρέπει να υπενθυμίσω ότι, όπως ορθά αναφέρει η πρόσφατη επιστολή του Ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών προς τον ΟΗΕ (απαντητική προς τις τουρκικές διεκδικήσεις για απώλεια

της ελληνικής κυριαρχίας σε πολλά νησιά του Αιγαίου λόγω του εξοπλισμού τους), οι Διεθνείς Συνθήκες που καθορίζουν διεθνή σύνορα (δηλαδή καθορίζουν περιοχές κυριαρχίας), όπως της Λωζάννης και των Παρισίων, διαμορφώνουν οριστικά και αμετάκλητα τα καθοριζόμενα σύνορα και κυριαρχία, και δεν εξαρτώνται από ενδεχόμενες επιβαλλόμενες υποχρεώσεις. Οι τελευταίες (π.χ. αποστρατικοποίηση) είναι άλλωστε παρωχημένες και ανενεργές υπό το καθεστώς του Χάρτη του ΟΗΕ και το άρθρο 51 για την νόμιμη άμυνα (διάταξη αναγκαστικού δικαίου) που αναφέρθηκε εκτενώς παραπάνω.